

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/82/2025
Identifikačné číslo spisu:	1519203050
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:1519203050.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mgr. C. D., narodeného XX. G. XXXX, R., A. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Patrikom Ozimaničom, Bratislava, Dúbravská cesta 2, proti žalovanému Ekonomickej univerzite v Bratislave, Bratislava, Dolnozemska cesta 2410/1, IČO: 00 399 957, o ochranu osobnosti, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B5-42C/37/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. septembra 2024 sp. zn. 5Co/180/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. septembra 2024 sp. zn. 5Co/180/2022 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 11. mája 2022 č. k. 42C/37/2019-217 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok II.).

1.1. Predmetom žaloby bol nárok na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej ako „OZ“). Žalobca požadoval písomné ospravedlnenie od žalovaného, jeho zverejnenie na webovej stránke žalovaného a doručenie ospravedlnenia Ministerstvu školstva SR, a to pre neoprávnený zásah do jeho osobnostných práv, spočívajúci v tvrdení žalovaného, že návrhy žalobcu na umožnenie vykonanie štátnej záverečnej skúšky jeho manželkou sú „výslovné nabádanie na porušenie platného všeobecného záväzného predpisu, čo považuje za neprijateľné“.

1.2. Po skutkovej stránke zistil, že žalobca je manželom F. D., bývalej študentky žalovaného, ktorá študovala na Fakulte hospodárskej informatiky, odbor účtovníctvo a hospodárska informatika v externej forme. Manželka žalobcu nevykonala, a to ani v opravnom termíne skúšku z predmetu Účtovníctvo B, ktorý je povinným predmetom v rámci bakalárskeho štúdia. Úspešné vykonanie všetkých povinných predmetov a získanie dostatočného počtu kreditov (180) je podmienkou pripustenia k štátnym skúškam a riadnemu ukončeniu bakalárskeho štúdia tak, aby študent mohol riadne získať titul bakalár. Žalobca sa spolu s manželkou opakovane obracali na žalovaného, resp. na vyučujúcich predmetu Účtovníctvo B so žiadosťou o určenie termínu skúšky z povinného predmetu Účtovníctvo B, čo im bolo vyhovené. Skúška z uvedeného predmetu sa uskutočnila 24. 08. 2012, avšak pani D. skúšku úspešne nezložila, preto sa nemohla zúčastniť štátnych skúšok v termíne 27. 08. 2012. Žalobca sa spolu s manželkou

opakovane obracali na žalovaného so žiadosťami, v ktorých mu ponúkali niekoľko riešení na danú situáciu. Jedným z ponúknutých krajných riešení bolo, aby pani D. absolvovala štátnu skúšku dňa 27. 08. 2012 a následne by absolvovala skúšku z Účtovníctva dňa 28. 08. 2012 s obojstranným písomným prehlásením, že výsledok štátnej skúšky bude neplatný bez úspešného absolvovania skúšky z Účtovníctva B. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca sa obracal so svojimi sťažnosťami nielen na vedenie fakulty a Ekonomickej univerzity v Bratislave, ale aj na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky odbor kontroly, ale aj na Úrad vlády Slovenskej republiky sekcia kontroly a boja proti korupcii, žalovaný zaslal odpoveď na opakovanú sťažnosť aj príslušnému odboru kontroly v rámci Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, vzhľadom na to, že odbor kontroly uskutočnil podľa ust. § 102 ods. 2 písm. i) zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s § 9 zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov mimoriadnu tematickú kontrolu na verejnej vysokej škole, teda u žalovaného.

1.3. Žalobca tvrdil, že žalovaný jeho návrhy označil za „výslovné nabádanie na porušenie platného všeobecne záväzného predpisu, čo považuje EU v Bratislave za neprijateľné“, tým zasiahol do jeho práva na ochranu osobnosti a uvedením tejto nepravdivej informácie o jeho osobe bolo podľa neho jednoznačne spôsobilé poškodiť vážnosť medzi spoluobčanmi, najmä v očiach kontrolného orgánu na úseku správy školstva. Žalobca má tiež za to, že zverejnením tejto informácie o jeho osobe, tým spôsobom, že žalovaný zaslal svoju odpoveď na opakovanú sťažnosť Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky ako nezúčastnenému subjektu na zásah do ochrany osobnosti postačuje.

1.4. Súd prvej inštancie vykonal test proporcionality a zistil, že žalobca nie je verejnou osobou, namietané vyjadrenie žalovaného je súčasťou jeho odpovede zo dňa 13. 3. 2014 na sťažnosť žalobcu, nedošlo k hromadnému šíreniu informácie medzi verejnosťou, ale ani v okruhu jeho blízkych a známych, nejde o aktuálny prípad, keď k zásahu došlo takmer pred desiatimi rokmi. Na otázku AKO boli informácie v namietanom prípade formulované uviedol, že judikatúra rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy, aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu. V tejto súvislosti poukázal na právne závery formulované v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96, podľa ktorého polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to nielen polemicky uvedená, je zásadne prípustná, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti. Dotknuté tvrdenie, na ktoré poukazuje žalobca nie je neoprávneným zásahom do jeho práv na ochranu osobnosti a nie je podľa súdu prvého stupňa spôsobilé privodiť ujmu na právach žalobcu na ochranu osobnosti. Doručenie odpovede ministerstvu rovnako nepovažoval za okolnosť objektívne zasahujúcu do jeho osobnostných práv, keďže žalobca sa sám a opakovane obrátil na tento ústredný orgán štátnej správy. Žalovaný nepostúpil podania a sťažnosti žalobcu médiám, ani žiadnemu inému subjektu, nesprístupnil, nezverejnil a ani nijako ďalej nešíril informácie z uvedeného listu.

1.5. Vo vzťahu k námietke premlčania žalovaného súd prvého stupňa uviedol, že nie je dôvodná, pretože podľa ustálenej rozhodovacej praxe sa premlčuje iba právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

1.6. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s ust. čl. 4 ods. 2 CSP, podľa ktorého úspešnému žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal s ohľadom na rozumné usporiadanie procesných vzťahov, pretože žalovaný si náhradu trov konania neuplatnil, ani mu žiadne nevznikli.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. septembra 2024 sp. zn. 5Co/180/2022 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.).

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že vec preskúmal v rozsahu a z dôvodov vymedzených v odvolaní (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je neopodstatnené.

2.2. Konštatoval, že v spore o ochranu osobnosti dochádza ku kolízii medzinárodnými zmluvami, ústavou i zákonmi chránených práv a slobôd, keď realizáciou jedného (napr. sloboda prejavu) dochádza

k zásahu do chráneného práva alebo slobody druhého (napr. česť, dobré meno, súkromie a pod.). Zodpovedanie otázky, či zásah možno vyhodnotiť za neoprávnený, závisí od testu proporcionality, ktorý súd prvej inštancie aj uskutočnil (odvolateľ nesprávne tvrdí, že k jeho vykonaniu súdom nedošlo), pri zohľadnení všetkých relevantných skutočností, vrátane spôsobu a okolností, za ktorých k tvrdenému zásahu došlo. V tejto súvislosti celkom správne vykonal dokazovanie i k otázkam, súvisiacim so štúdiom manželky žalobcu. Práve štúdium manželky totiž vyvolalo potrebu reagovať na opakovanú sťažnosť žalobcu ako jej zástupcu spôsobom, ktorý žalobca považuje za rozporný s ustanovením § 11 OZ.

2.3. Odvolací súd uviedol, že hodnotiacimi úsudkami možno zasiahnuť do osobnostných práv fyzickej osoby, ak pre nich absentuje dostatočný skutkový základ a ich cieľom je kritika fyzickej osoby, vybočujúca z rámca primeranosti a súd prvej inštancie v bode 17. in fine odôvodnenia správne poukazuje na hodnotiace úsudky, pretože namietané tvrdenie celkom jednoznačne predstavuje hodnotiaci úsudok žalovaného o návrhu žalobcu umožniť jeho manželke vykonať skúšku z povinného predmetu Účtovníctvo B až po štátnej skúške. Medzi stranami nebolo sporné, že žalobca ako jeden z návrhov riešenia navrhol presne uvedený postup. Hodnotiaci úsudok žalovaného teda vychádzal z existujúceho (faktického) stavu a s ohľadom na tento návrh, celkom zjavne rozporný so všeobecne známymi postupmi vysokoškolského štúdia (štátna skúška je záverečnou, až po absolvovaní všetkých predpísaných skúšok, nie predposlednou, ako žalobca navrhoval) i ustanovením § 65 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách, hodnotiaci úsudok žalovaného nevybočuje ani z rámca primeranosti, navyše za situácie, keď sťažnosť žalobcu riešil opakovane. Žalobca podal sťažnosť i na kontrolný orgán žalovaného, ministerstvo školstva. Práve pre takýto postup žalobcu žalovaný namietané vyjadrenie zaslal na vedomie i ministerstvu, v ktorom postupe súd prvej inštancie správne nevidel žiaden zásah do osobnostných práv žalobcu. A nemožno tiež opomenúť, že namietaná komunikácia medzi žalobcom a žalovaným ako orgánom verejnej správy sa týkala vybavenia opakovanej sťažnosti žalobcu na základe verejnoprávneho predpisu, zákona o sťažnostiach (zák. č. 9/2010 Z. z.), teda na spor dopadá i judikatúra súdov o zákonných (úradných) licenciách, vylučujúcich neoprávnenosť zásahu, ak zásah nevybočil z medzi daných platnými predpismi (napr. R 127/2014, R 36/09, 3Cdo/201/07). Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

2.4. V odvolacom konaní úspešnému žalovanému nevznikli trovy konania, preto mu odvolací súd ich náhradu nepriznal (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP a § 421 CSP.

3.1. Dôvodom pre dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je najmä skutočnosť, že ani jeden zo súdov v odôvodnení rozhodnutia nedali odpoveď na kľúčovú otázku podstatnú pre konanie, a síce či výrok žalovaného, ktorého sa týkala žaloba, je skutkovým tvrdením, alebo hodnotiacim úsudkom a prečo a rovnako dostatočne neodôvodnil to, či je tvrdenie pravdivé (založené na pravdivej skutočnosti). Žalobca tak doposiaľ nevie, ako a prečo súd prvej inštancie vyhodnotil dané tvrdenie a jeho pravdivosť (či ide o skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok) a následne k presvedčivosti „neprispeľ“ ani odvolací súd, keď uviedol že ide o hodnotiaci úsudok, no neuviedol prečo, teda svoje rozhodnutie bližšie a presvedčivo neodôvodnil. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu tak absentuje riadne vysvetlenie, ktoré ustanovenie, ktorého právneho predpisu by bolo porušené. Odvolací súd tak bez ďalšieho prevzal rétoriku súdu prvej inštancie, ktorý prevzal rétoriku žalovaného. Ustanovenie § 65 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách, na ktoré poukazuje odvolací súd, vôbec neustanovuje to, čo tvrdí odvolací súd v zátvorke v bode 11. Ide o mimoprávnu úvahu, nemajúcu základ v zákone. Ide skôr o konštatovanie všeobecne zaužívanej praxe. V tomto je odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nielen nedostatočné, ale aj zmätočné a svojvoľné.

Dovolateľ je toho názoru, že argumentácia, ktorú odvolací súd použil je neúplná, čiastková a namiesto právnej argumentácie, používa domnienky, či všeobecné poznatky alebo všeobecne zaužívanú prax.

Odvolací súd dokonca sám uvádza, že súd prvej inštancie v závere bodu 17. správne poukazuje na hodnotiace úsudky (bod 10. odôvodnenia odvolacieho súdu). Problém je slovíčko „poukazuje“. Súd prvej inštancie nemal poukazovať na to, či ono, on mal jednoznačne určiť, či výrok je skutkové tvrdenie, alebo hodnotiaci úsudok. Odvolací súd mal uvedené vyhodnotiť ako vadu rozhodnutia a toto rozhodnutie zrušiť. Namiesto toho, žiaľ vykonal nadprácu a doplnil odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, čo zákon takýmto spôsobom neumožňuje. Nie je prípustné, aby odvolací súd v tak zásadnej veci

postupoval takýmto „zjednodušeným“ spôsobom.

Prvoinštančný súd sa nezaoberal námietkou žalobcu, aby žalovaný uviedol, ktoré ustanovenie, ktorého právneho predpisu by sa porušilo ako ani tým, že žalobca navrhoval niekoľko spôsobov riešenia, medzi ktorými bol aj sporný bod, pričom však žalovaný označil implicitne všetky tieto body paušálne ako napádanie na porušenie právneho predpisu. Toto odvolací súd akceptoval a vôbec sa k tomu relevantne nevyjadril.

Preto je rozhodnutie odvolacieho súdu v časti jeho odôvodnenia možné hodnotiť nielen ako nenáležité stručné, ale aj ako protirečivé, nedostatočné, nezrozumiteľné a ako také, žiaľ podľa názoru žalobcu aj arbitrárne. To spôsobuje rozpor so zákonom a právom žalobcu na spravodlivý súdny proces, ktorého obsahom je aj právo na riadne odôvodnenie.

Podotkol, že právne závery a úvahy musia byť logickým výsledkom riadne vykonaného dokazovania. Konajúce súdy však relevantne nevysvetlili, ako a prečo na základe daných skutočností možno jednoznačne konštatovať, že ide o skutkové tvrdenie / hodnotiaci úsudok (súd prvej inštancie), resp. o hodnotiaci úsudok (odvolací súd), neuviedli ako skúmali pravdivosť / nepravdivosť tvrdenia a či ide o zásah spôsobilý porušiť práva žalobcu (a prečo). Rozhodnutie súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu možno hodnotiť ako nepresvedčivé.

Zároveň skutkový stav bol vyhodnotený nesprávne a miestami dochádzalo k deformácii, či dezinterpretácii dôkazov, resp. ich dotváraniu. Na podklade toho si potom, podľa názoru žalobcu, žiaľ súdy doslova dotvárali skutkový stav, aby následne mohli dospieť k zamietavému výroku. Uvedené je však v rozpore so zásadou rovnosti strán a zásadou spravodlivosti a zákonnosti súdneho konania. Dovolateľ uvedené považuje za porušenie jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces a má za to, že je naplnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

3.2. Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci zo strany odvolacieho súdu a sformuloval nasledovnú právnu otázku, ktorá bola posúdená odlišne od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) a tou je otázka, či výrok žalovaného na adresu žalobcu v liste - Upovedomenie o odložení ďalšej opakovanej sťažnosti zo dňa 13. 03. 2014 č. j. RK/24/2014, v znení: „EU v Bratislave ďalej uvádza, že nebola oprávnená uskutočniť kroky, ktoré ste požadovali v sťažnosti doručenej EU v Bratislave dňa 20. 08. 2021 nakoľko by prišlo k porušeniu zákona č. 131/2001 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o VŠ"). EU v Bratislave poukazuje na skutočnosť, že z Vašej strany išlo o výslovné nabádanie na porušenie tohto platného všeobecne záväzného právneho predpisu, čo považuje EU v Bratislave za neprijateľné.“ je skutkovým tvrdením, alebo hodnotiacim úsudkom a následne, pokiaľ je skutkovým tvrdením (alebo hodnotiacim úsudkom), či je tento výrok pravdivý (založený na pravdivej skutočnosti), alebo nie a či ním došlo k zásahu do práva žalobcu na ochranu jeho osobnosti (najmä cti a dobrého mena) alebo nie, resp. či je spôsobilý do tohto práva zasiahnuť. Odvolací súd sa odklonil napr. od rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/149/2009 zo dňa 31. 05. 2010. Podľa dovolateľa súdy mali správne konštatovať, že ide o skutkové tvrdenie, ustáliť, že uvedené tvrdenie nie je pravdivé a následne ho vyhodnotiť ako dostatočne spôsobilé zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti. Toto bol podľa právneho názoru žalobcu správny postup a kľúčová právna otázka, ktorú súdy vyhodnotili nesprávne.

Ďalej uvádza, že ak by prisvedčil tomu, že skutočne išlo o hodnotiaci úsudok, potom odvolací súd i tak nepostupoval v súlade s ustálenou súdnou praxou odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) a poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/124/2023 zo dňa 26. 09. 2024. Ak by malo byť dané tvrdenie hodnotiacim úsudkom, potom i tak nebolo vecné a kritika bola neprimeraná. Aj hodnotiace úsudky je nutné oprieť o fakty. Aby mohla byť kritika vecná, musí vychádzať z pravdivej skutočnosti, inak vecná nie je. Ak by daný výrok bol hodnotiacim úsudkom, potom súdy mali správne stanoviť, že sa nezakladá na pravdivej skutočnosti a jeho cieľ, resp. celkové vyznenie nie je primerané, ani vecné, a preto zasiahlo do osobnostných práv žalobcu. Tým, že konajúce súdy, najmä odvolací súd uvedené nehodnotil, nesprávne vec právne posúdil, a odklonil sa od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, čím je naplnený dovolací dôvod aj v prípade, ak by dovolací súd vyhodnotil uvedené tvrdenia rovnako ako hodnotiaci úsudok.

3.3. Záverom dovolateľ zhrnul, že otázkou zásadného právneho významu, ktorú odvolací súd nesprávne právne posúdil je to, že dôsledne nerozlišoval a jednoznačne nestanovil, či sa jedná o skutkové tvrdenie, alebo hodnotiaci úsudok. Tým, že odvolací súd uviedol, že v danom prípade ide o hodnotiaci úsudok,

svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil, čím založil vadu zmätočnosti.

3.4. Navrhol, aby dovolací súd podľa ustanovenia § 449 v spojení s ustanovením § 450 CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/180/2022 zo dňa 26. 09. 2024 a zároveň zrušil aj rozsudok (pôvodne) Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 42C/37/2019 (toho času Mestského súdu Bratislava IV sp. zn. B5-42C/37/2019) zo dňa 11. 05. 2022 a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Požaduje náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanému, a to v rozsahu 100 %.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z vád uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá aj jeho dôvodnosť.

6. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

7. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

9. Podľa dovolateľa vada zmätočnosti spočíva v otázke posudzovania výroku žalovaného, keď súdy nižšieho stupňa nedali dovolateľovi odpoveď na základnú otázku, či výrok v nasledovnom znení: „EU v

Bratislave ďalej uvádza, že nebola oprávnená uskutočniť kroky, ktoré ste požadovali v sťažnosti doručenej EU v Bratislave dňa 20. 08. 2021 nakoľko by prišlo k porušeniu zákona č. 131/2001 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o VŠ"). EU v Bratislave poukazuje na skutočnosť, že z Vašej strany išlo o výslovné nabádanie na porušenie tohto platného všeobecne záväzného právneho predpisu, čo považuje EU v Bratislave za neprijateľné.“ je skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok, nakoľko ide o dva rozdielne inštitúty, čo sa aj právneho posudzovania týka.

10. Podstatou dovolacej námietky žalobcu je nesprávne vyhodnotený skutkový stav zo strany súdov nižšieho stupňa. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že dovolanie nie je prostriedkom na revíziu skutkových tvrdení a tiež nie je určené na prehodnotenie vykonaného dokazovania (napr. NS SR sp. zn. 1Cdo/145/2020). Podľa ústavného súdu je však preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces, pretože preskúmanie hodnotenia vykonaných dôkazov je preskúmanie procesného postupu súdu. Najvyšší súd má právo skúmať, či hodnotenie dôkazov nie je mimo prípustného a logického rámca hodnotenia dôkazov v takom rozsahu, že došlo týmto procesným postupom súdu k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (pozri III. US 104/2022, bod 18 a 19). Z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. US 6/2018 (publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 57/2018) vyplýva, že „celkom výnimočne môžu nastať prípady, keď práve skutkové zistenia prvostupňového a druhostupňového súdu sú natoľko chybné, že vo svojom dôsledku predstavujú porušenie práv garantovaných čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami), a preto Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky nezostáva nič, než len kasačným rozhodnutím v dovolacom konaní poskytnúť ochranu týmto právam. Ide obvykle o situáciu, keď je zistenie skutkového stavu prima facie natoľko chybné, že by k nemu súd pri rešpektovaní zásad hodnotenia dôkazov nemohol nikdy dospieť. Podstatou prieskumu teda nebýva prehodnocovanie skutkového stavu, ale kontrola postupu súdu pri procese jeho zisťovania.“ Tento záver potvrdil ústavný súd aj vo svojom nedávnom rozhodnutí (III. US 104/2022 zo dňa 23. júna 2022), v ktorom sa vyjadril k možnosti, resp. povinnosti dovolacieho súdu preskúmať aj hodnotenie dôkazov.

11. Preskúmaním spisu dovolací súd dospel k záveru, že daná námietka dovolateľa je dôvodná. Prvostupňový súd žalobu zamietol ako nedôvodnú. Dospel k záveru, že v danom prípade nejde o neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcu podľa § 11 Občianskeho zákonníka. Predmetný výrok žalovaného, ktorý mal podľa žalobcu zasiahnuť do jeho práv, prvostupňový súd podrobil testu proporcionality a v bode 17. odôvodnenia uviedol, že judikatúra rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy, aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu. V tejto súvislosti poukázal na právne závery formulované v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96, podľa ktorého polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to nielen polemicky uvedená, je zásadne prípustná, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti. Odvolací súd napadnutý rozsudok prvostupňového súdu ako vecne správny potvrdil. Vo vzťahu k určeniu, či je predmetný výrok skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok v bode 10. a 11. odôvodnenia uviedol, cit. „Súd prvej inštancie v bode 17. in fine odôvodnenia správne poukazuje na hodnotiace úsudky, pretože namietané tvrdenie celkom jednoznačne predstavuje hodnotiaci úsudok žalovaného o návrhu žalobcu umožniť jeho manželke vykonať skúšku z povinného predmetu Účtovníctvo B až po štátnej skúške. Medzi stranami nebolo sporné, že žalobca ako jeden z návrhov riešenia navrhol presne uvedený postup. Hodnotiaci úsudok žalovaného teda vychádzal z existujúceho (faktického) stavu a s ohľadom na tento návrh, celkom zjavne rozporný so všeobecne známymi postupmi vysokoškolského štúdia (štátna skúška je záverečnou, až po absolvovaní všetkých predpísaných skúšok, nie predposlednou, ako žalobca navrhoval) i ustanovením § 65 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách, hodnotiaci úsudok žalovaného nevybočuje ani z rámca primeranosti, navyše za situácie, keď sťažnosť žalobcu riešil opakovane. Žalobca podal sťažnosť i na kontrolný orgán žalovaného, ministerstvo

školy. Práve pre takýto postup žalobcu žalovaný namietané vyjadrenie zaslal na vedomie i ministerstvu, v ktorom postupe súd prvej inštalácie správne nevidel žiaden zásah do osobnostných práv žalobcu.“

12. Z uvedeného vyplýva, že v rámci vyhodnocovania skutkového stavu prvostupňový súd vôbec nerozlišuje medzi tým, či je predmetný výrok skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok, kým odvolací súd uzatvára, že ide o hodnotiaci úsudok. Zásada voľného hodnotenia dôkazov (čl. 15 a § 191 CSP) znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Rozhodnutie musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu a musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Pokiaľ je záver, ktorý súd prijme na základe vykonaného dôkazu v príkrom rozpore s možným a logicky prípustným záverom vykonaného dokazovania, ide o arbitrárne hodnotenie dôkazov. Z rozhodnutia Ústavného súdu sp. zn. I. US 275/2019 (publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 45/2019) možno implicitne dovodiť, že námietku arbitrárneho hodnotenia dôkazov je potrebné formulovať konkrétne a jasne uviesť, v čom spočívajú zjavné rozpory, protirečenia, prečo sú závery a úvahy súdu v rozpore s prirodzenou logikou a čo vnáša relevantné pochybnosti ústavnoprávného charakteru do procesu hodnotenia dôkazov (bod 36.).

12.1. V danom prípade okresný súd vôbec neurčil o akú formu prejavu žalovaného ide, (v bode 17. len opisuje, aký je rozdiel medzi skutkovým tvrdením a hodnotiacim úsudkom), ale odvolací súd už považoval výrok žalovaného za hodnotiaci úsudok. V hodnotení dotknutého výroku žalovaného zo strany prvostupňového súdu a odvolacieho súdu je preto zjavný rozpor. Svojvoľným hodnotením výroku zo strany odvolacieho súdu došlo k zásahu do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces dovolateľa, nakoľko odvolací súd konkrétne a jasne neuviedol, prečo je výrok žalovaného hodnotiacim úsudkom (myšlienkový postup) a zároveň neumožnil stranám, aby sa k takémuto vyhodnoteniu skutkového stavu vyjadrili.

13. Dovolací súd konštatuje, že zo strany odvolacieho súdu došlo k porušeniu zásady hodnotenia dôkazov a tým pádom k nesprávnemu právnemu postupu súdu, ktorý je v zmysle ustálenej judikatúry vadou zmätočnosti.

14. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. 06. 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 OSP (teraz § 420 písm. f) CSP), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014 a 8Cdo/137/2015).

15. Dovolací súd z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené, a preto sa už ďalšími námietkami dovolateľa nezaoberal. So zreteľom na to dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové

rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie prípustný opravný prostriedok.